

Afgezien van de landelijke verbonden van werkgevers kende Nederland vóór de bezetting talloze ondernemers-organisaties; ook bij hún oprichting had de 'verzuiling' vaak een bepalende rol gespeeld maar soms waren ook wel andere factoren in het geding geweest: regionale belangen, concurrentie-zucht, beduchtheid van kleine bedrijven om door grote overvleugeld te worden. Geen van die organisaties was alomvattend: de ondernemers waren niet tot aansluiting *verplicht*. Zo kende de baksteenindustrie in '40 vier landelijke organisaties. Toen zich in de zomer van '40 in de gehele Nederlandse samenleving het streven aftekende om de vroegere verdeeldheid ongedaan te maken (zulks mede teneinde de bezetter en de NSB op afstand te houden), werd één Vereniging van Fabrikanten van Bouwmaterialen opgericht maar daarbij sloten zich lang niet alle in aanmerking komende bedrijven aan. Zulk een vereniging had, ware zij wél alomvattend geweest, in het Duitse perspectief overigens alleen bestaansrecht indien er een precies daarmee overeenkomende Duitse *Fachgruppe* bestond. De Duitse indeling moest in Nederland, aan het Nederlandse bedrijfsleven aangepast, overgenomen worden, de bestaande Nederlandse organisaties dienden te verdwijnen en aansluiting aan de nieuwe moest verplicht worden gesteld.

Voor die nieuwe organisatorische opbouw nu van het Nederlandse bedrijfsleven werd een commissie in het leven geroepen die voortkwam uit de z.g. *Siebenerausschuss* die in augustus '40 door *Generalkommissar* Fischböck min of meer als vertegenwoordiger van het Nederlandse bedrijfsleven erkend was. In hoofdstuk 10 van deel 4 wezen wij er op dat in juni '40 een Nationaal Comité voor Economische Samenwerking opgericht was waarbij zich alle grote ondernemers-organisaties alsook o.m. de Kamers van Koophandel aangesloten hadden. Uit dat Comité, dat twaalf leden telde, had men alle NSB'ers geweerd; men wist niet dat één van de leden, W. H. de Monchy, directeur van de Holland-Amerika-Lijn, geheim lid van de NSB was.¹ Met dit Nationaal Comité nu had Fischböck contact geweigerd – hij had wél met een uit zeven personen bestaand kleiner comité in zee willen gaan waarin de NSB openlijk vertegenwoordigd was. Drie van de leden van het Nationaal Comité hadden zich toen, met instemming van het college van secretarissen-generaal, bereid verklaard Fischböck terwille te zijn: mr. Woltersom, mr. K. P. van der Mandele (voorzitter van de Rotterdamse Kamer van Koophandel) en mr. W. G. F. Jongejan (voorzitter van de Ondernemersraad voor Nederlands-Indië). Tot de *Siebenerausschuss*

¹ De Monchy heeft dat geheime lidmaatschap spoedig laten verlopen; in de colleges waar hij lid van was, schaarde hij zich steeds aan de zijde van de 'anti's'.